

9-Amaliy mashg'ulot

Mavzu: Rivojlangan Osiyo davlatlari ta'lim tizimi (davomi) (Singapur, Malayziya, Xindiston, Xitoy)

Ishdan maqsad: Rivojlangan Osiyo davlatlari Singapur, Malayziya ta'lim tizimlari bilan tanishish.

Vazifalar: Singapur, Malayziya universiteti va uning AKT sohasidagi imkoniyatlarini tahlil qilish.

Kutilayotgan natija: Talabalarda Singapur, Malayziya OTM haqida aniq tasavvurlarni shakillantirish.

Qisqacha nazariy ma'lumotlar

Singapur oliy ta'lim tizimi

Singapurdagi universitetlar Osiyodagi eng yaxshi oliy o'quv yurtlari qatoriga kiritilgan. Singapurda olingan oliy ma'lumot darajalari dunyo miqyosida keltirilgan eng kuchli sohalar tibbiyot, texnologiya va aloqa va menejment hisoblanadi. Agar siz ushbu mamlakatda ta'lim olishni o'ylayotgan bo'lsangiz, unda Singapurdagi oliy ta'lim dasturlari va ruslarni Singapur universitetlariga qabul qilish shartlari bilan tanishishingizni tavsiya qilamiz.

Singapur kichik shahar davlati bo'lishiga qaramay, bu erda 4 ta universitet va 5 ta institut joylashgan. Mamlakatning uchta universiteti davlatga tegishli:

- [National University of Singapore \(NUS\)](#)
- Nanyang Technological University (NTU)
- Singapore Management University (SMU)

Ulardan tashqari, Singapurda joylashgan boshqa shtatlarning xususiy ta'lim muassasalarida va universitetlarning filiallarida oliy ma'lumot olish mumkin.

Ushbu universitetlarning o'ziga xos xususiyati shundaki, ular tadqiqot olib bormaydilar va aspiranturada o'qimaydilar. Singapurda olingan diplomlar butun

dunyoda tan olingan va har qanday mamlakatda olingan mutaxassislik bo'yicha muvaffaqiyatli ishga joylashish imkoniyatini beradi.

Singapurdagi universitetlar, dunyoning aksariyat davlatlari singari, ruslarni faqat bitta sertifikat asosida o'qishga qabul qilmaydi. Muammo ta'lim tizimlarining nomuvofiqligidadir, chunki Rossiyada o'rta ta'lim 11 yilni, Singapurda esa 12 yilni tashkil etadi, bu farqni neytrallashtirishning bir necha yo'li mavjud:

- Singapurda yoki har qanday mamlakatda 12 yillik ta'lim dasturi bilan maktabni tugatish;
- mahalliy universitetda bir yil o'qish va ikkinchi kursdan Singapurdagi universitetga o'tish;
- abituriyentlar uchun yangi mamlakat ta'lim tizimiga moslashishga yordam beradigan "Foundation" dasturi tayyorgarlik kurslarida o'qish.

Shtatning ko'plab o'quv muassasalari masofadan (Skype, ZOOM va boshqalar orqali) suhbat o'tkazadilar. Bu talabani suhbat uchun Singapurga uchib ketishdan xalos qiladi va ro'yxatdan o'tish jarayonini sezilarli darajada tezlashtiradi.

Singapur universitetiga kirish jarayoni 4 oydan oshmaydi. Mamlakatda to'rt haftadan ko'proq qolish uchun siz talabalik vizasini rasmiylashtirishingiz kerak, bu sizning mamlakatingizdagi Singapur elchixonasida amalga oshiriladi. Odatda uni olishda muammolar bo'lmaydi - u 4-6 hafta ichida tayyor bo'ladi.

Singapurda oliy ma'lumot olish narxi AQSh yoki Evropa mamlakatlariga qaraganda ancha past va uning sifati Angliya va Shveysariyaning eng yaxshi universitetlaridan kam emas. O'rtacha Singapur oliy o'quv yurtida bir yillik o'qish narxi tanlangan mutaxassislikka qarab 4000 - 12000 AQSh dollari orasida o'zgarib turadi. Eng qimmat tibbiyot va stomatologiya fakultetlarida o'qitish - bu 40 000 AQSh dollarigacha bo'lishi mumkin.

Afsuski, Singapurdagi bir nechta ta'lim muassasalari chet ellik talabalarga yotoqxonada yashash imkoniyatini beradi. Shuning uchun, ko'pincha talabalar shaharda uylarini ijaraga olishadi. O'rtacha yashash xonasi va bitta yotoq xonasi

bo'lgan yaxshi mahalladagi kvartira oyiga 500-600 SING dollarni tashkil etadi. Ikki yoki uch kishi bilan yashash oylik ijara haqini sezilarli darajada pasaytiradi. Oziq-ovqat xarajatlari kishi boshiga oyiga 120-150 S \$ asosida hisoblab chiqilishi kerak. Singapurda eng arzon transport turi bu shahar avtobuslari bo'lib, ular metro poyezdlari qatnovi yo'nalishi bo'yicha harakatlanadi. Avtobus chiptasi atigi bir yarim dollar turadi. Shuningdek, siz bo'sh vaqtingizni juda arzon sarflashingiz mumkin, masalan, kinoteatrga borish 8-10 S \$ turadi.

Singapur Ta'lim vazirligi xalqaro talabalarga o'qish narxini sezilarli darajada kamaytirishga imkon beradigan turli xil universitetlarni moliyalashtirish sxemalarini amalga oshiradi. Singapur vazirligining grantlari xarajatlarni qisman qoplashdir. Biroq, yangi mamlakatda yashash haqida gap ketganda, hatto qisman o'qish to'lovlari ham talabani hayotini ancha osonlashtiradi. Shuning uchun, agar siz sezilarli moliyaviy tejash bilan Singapurda ta'lim olish haqida jiddiy o'ylayotgan bo'lsangiz, unda Ta'lim vazirligi veb-saytining doimiy monitoringi bunga yordam beradi. U stipendiyalar va xalqaro dasturlarning ro'yxatini doimiy ravishda yangilab turadi. Shuningdek, Singapurdagi deyarli barcha universitetlar o'zlarining stipendiya dasturlarini amalga oshiradilar, ularni ma'lum bir ta'lim muassasasi veb-saytida topish mumkin. Moliyalashtirish uchun ariza kirish imtihonlarini muvaffaqiyatli topshirgandan va universitetga o'qishga kirgandan so'ng topshiriladi. Agar so'rov ma'qullansa, talaba bitirib, Singapur kompaniyalaridan birida bir necha yil ishlashni o'z zimmasiga oladigan shartnoma talab qilinadi. Tuzilgan shartnoma buzilgan taqdirda, siz o'qitish xarajatlarini qaytarishingiz kerak. Singapurdagi ko'plab yirik kompaniyalar yosh mutaxassislarni jalb qilishdan manfaatdor, shuning uchun talaba o'qishni tugatgandan so'ng bir necha yil davomida ushbu korxonada ishlashni o'z zimmasiga olgan taqdirda, ularga o'qish uchun moliyaviy ko'mak ko'rsatishga tayyor. Agar bitiruvchi boshqa kompaniyadan yanada qulayroq taklifni qabul qilsa, avval tuzilgan shartnomani bekor qilmoqchi bo'lsa, u holda u belgilangan miqdordagi jarimani ham to'lashi kerak. So'nggi 30 yil ichida iqtisodiy yutuqlarni qo'lga kiritgan Singapur Sharqiy Osiyoning etakchi davlatlaridan biriga aylandi,

jadal rivojlanayotgan davlat va aloqa, texnologiyalar va tadqiqotlar markaziga aylanib, yosh mutaxassislariga o'z salohiyatlarini ro'yobga chiqarish uchun katta istiqbollarni taqdim etdi. Singapurda olingan oliy ma'lumot tanlangan mutaxassislik bo'yicha muvaffaqiyatli ishga joylashish va nufuzli yirik kompaniyada o'sishining kalitidir.

[Xalqaro talabalar uchun Singapurdagi eng yaxshi universitetlar 2020](#)

- [1. Singapur Milliy universiteti](#)
- [2. Nanyang texnologiya instituti](#)
- [3. NUS biznes maktabi](#)
- [4. Singapur menejmentni rivojlantirish instituti](#)
- [5. Singapur Texnologiya va Dizayn Universiteti](#)
- [6. Singapur menejment universiteti](#)
- [Li Kuan Yiu davlat siyosati maktabi](#)
- [8. Singapur Ijtimoiy fanlar universiteti](#)
- [9. Lasalle san'at kolleji](#)
- [10. Milliy ta'lim instituti](#)
- [S. Rajaratnam xalqaro tadqiqotlar maktabi](#)
- [12. Singapur texnologiya instituti](#)

Malayziyada ta'lim tizimi va uning o'ziga hos hususiyatlari

Malayziyada ta'lim tizimi Ta'lim vazirligi tomonidan nazorat qilinadi (Kementerian Pendidikan). Ta'lim federal hukumatning vazifasi bo'lsa-da, har bir shtat va har bir federal hududda o'z hududida ta'lim masalalarini muvofiqlashtiradigan ta'lim bo'limi mavjud. Ta'limni tartibga soluvchi asosiy qonun hujjati 1996 yilda qabul qilingan Ta'lim to'g'risidagi qonundir. Ta'lim tizimi maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, o'rta ta'lim, o'rta maktabdan keyingi ta'lim va oliy ta'limga bo'linadi. Bundan tashqari, u davlat va xususiy ta'limga bo'linadi. Ta'limni barcha malayzionaliklarga bepul ta'lim beradigan ko'p tilli davlat maktablari tizimi yoki xususiy maktablar yoki uyda o'qitish orqali olish mumkin. Xalqaro va xususiy muassasalar maktab to'lovlarini oladi.

Malayziyada maktabgacha ta'lim 4 yoshdan boshlanadi va 7 yoshga qadar davom etadi. Maktabga tayyorgarlik jarayonida asosiy e'tibor bolada kognitiv va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga, ya'ni dunyoni bilish va jamiyatda o'zaro ta'sir o'tkazish qobiliyatiga qaratiladi. Malayziyalik bolalar 7 yoshida boshlang'ich maktabning birinchi sinfiga o'qishga kiradilar. Ushbu shtatdagi barcha maktablar etnik yo'nalish bo'yicha va moliyalashtirish turlari bo'yicha Sekolah Kebangsaan va Sekolah Jenis Kebangsaan bo'lingan - birinchisi davlat tasarrufida va to'liq davlat byudjetidan moliyalashtiriladi, ikkinchisi esa ko'proq mustaqillikka ega va byudjetdan kerakli mablag'larning faqat bir qismini oladi. Birinchi turdagi maktablar malay tilida, ikkinchi turdagi maktablar esa yozuvni o'qitish uchun soddalashtirilgan alifbo yordamida xitoy tilidagi mandarin tilida o'qitiladi. Ingliz tili har ikkala turdagi maktablarning majburiy qismidir. Boshlang'ich maktabni tugatgandan so'ng, 6-sinfdan keyin talabalar hayotidagi birinchi imtihonlardan birini - Ujian Pencapaian Sekolah Rendah (UPSR) - malay va ingliz tillari, matematika va tabiiy fanlardan topshiradilar. Shuni ta'kidlash kerakki, boshlang'ich maktab davrida bir sinfdan ikkinchisiga o'tishda o'quvchilarning ishi hisobga olinmaydi.

Shunga qaramay, o'rta maktabning birinchi sinfiga kirish uchun boshlang'ich maktabda o'qish paytida yomon natija ko'rsatgan o'quvchilar qo'shimcha ta'lim kursini o'tashlari kerak.

O'rta maktabning dastlabki uch yilidan so'ng talabalar katta imtihonni topshirishadi - Penilaian Menengah Rendah (PMR) - va keyin tanlagan 3 ta o'rta maktab profilidan birini tanlaydilar - akademik, kasb-hunar yoki diniy. Shunga ko'ra, akademik profil fanlarni o'rganishga e'tiborni qaratadi, kasb-hunar profili ta'limning ko'proq amaliy xususiyatini taklif qiladi va diniy, shunga ko'ra, dinshunoslik masalalari bilan shug'ullanadi. O'rta maktabning 5-sinfining oxirida barcha bitiruvchilar Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) imtihonini, Britaniyaning O-Level yakuniy imtihonini topshiradilar.

Treningning navbatdagi bosqichi - bu oliy o'quv yurtlariga kirishga tayyorgarlik, talabalar "6-sinf" deb nomlangan tanlovni tanlashadi, bu o'qish uchun

2 yil vaqt ketadi va Malayziyaning Sijil Tinggi Persekolahan (STPM) imtihoni bilan tugaydi. A-darajali sertifikatning analogi yoki 1-2 yil davom etadigan universitetga kirish uchun maxsus tayyorgarlik kurslariga kirish talab etiladi (Matriculation).

Malayziya ta'lim tizimining salbiy xususiyatlaridan biri bu oliy o'quv yurtlarida tanlov va qabul jarayonlarida shaffoflikning yo'qligi, hatto yuqori akademik ko'rsatkichlar va yakuniy imtihon natijalari ham kerakli o'quv yurtiga o'qishga kirishni kafolatlamaydi.

Malayziyada universitetlar va kollejlardan tashqari, politexnika, Matriculation va STPM egalarini qabul qiladigan turli xil kasb-hunar maktablari kabi kasb-hunar ta'limi muassasalari ham o'z ichiga oladi. Politexnika, kollejlari, shuningdek, texnologik institutlar o'z talabalariga 2 va 3 yillik o'quv dasturlarini taklif qiladilar, tugatgandan so'ng bitiruvchilarga sertifikat yoki diplom beriladi.

Oliy ta'limning universitet sektorida asosiy daraja - 3 yildan 5 yilgacha o'qishdan keyin beriladigan bakalavr darajasidir. O'qish davomida ko'rsatilgan natijalarga qarab, talaba imtiyozli diplomga ega bo'lishi mumkin. Stomatologiya, tibbiyot, muhandislik yoki arxitektura kabi ta'lim yo'nalishlari uchun bakalavr darajasini olish 6 yildan 8 yilgacha davom etishi mumkin.

Qo'shimcha ta'lim magistr darajasini olishni o'z ichiga oladi, bu yana 2 yil davom etadi va dissertatsiyani himoya qilishni talab qiladi.

Doktorlik darajasi yana 2 yillik o'qish va tadqiqotlardir, undan keyin siz tezis yozishingiz va himoya qilishingiz kerak bo'ladi. Ilm-fan rivojiga ulkan hissa qo'shganligi uchun, fan doktori ilmiy darajasini ilmiy mukofotlar bilan mukofotlash mumkin.

Malayziyada o'qish narxi G'arb davlatlari bilan taqqoslaganda, G'arb kollejlari va universitetlari ushbu mamlakatda o'z filiallarini ochganiga qaramay o'rtacha 2 barobar ko'p. 2 + 1, 3 + 1 tizimlari ko'pincha amal qiladi, unda talaba bir necha yil Malayziyada tahsil oladi va oxirgi, yakuniy bosqich - kollej yoki universitet tashkil etilgan mamlakatda, ko'p hollarda Buyuk Britaniyada davom ettiradilar. Malayziyadagi nufuzli OTM da o'qishning o'rtacha narxi 8500 dollarga

atrofida, Buyuk Britaniya yoki AQShdagi shunga o'xshash OTM yo'nalishi 14-16 ming dollarni tashkil etadi.

Malayziya oliy o'quv yurtlari ro'yxati

1	Universiti Malaya
2	Universitet Kebangsaan Malaysia
3	Universiti Sains Malaysia
4	Universiti Teknologi Malaysia
5	Universiti Putra Malaysia
6	Malayziyaning Xalqaro Islom Universiteti
7	Universiti Malaysia Sarawak
8	Universiti Multimedia
9	Universitet Teknologi MARA
10	Universiti Teknologi Petronas

Ta'lim muassasasiga kirish va Malayziyaga viza olish bir-biri bilan chambarchas bog'liq jarayonlardir, chunki bu jarayonda aynan universitet muhim rol o'ynaydi. Qiziqarli bo'lgan ta'lim muassasasiga kirish uchun bajarilishi kerak bo'lgan talablar to'g'ridan-to'g'ri uning veb-saytida aniqlanishi kerak, ammo mutlaqo aniq, keyinchalik diplom berilishi bilan 2-3 yil davom etadigan o'quv kursiga kirish uchun talabnoma beruvchi 10-yil uchun o'rta maktab ta'limini

muvaffaqiyatli tugatganligi to'g'risida hujjat taqdim etishi kerak. yil, va bakalavrga kirish uchun - 12 yil. Bundan tashqari, ingliz tilini bilish darajasini etarlicha darajada tasdiqlash

kerak va bu masalada bu hali ham ta'lim muassasasiga bog'liq - u IELTS test natijalarini qabul qiladimi, o'tish ballari qancha, agar bo'lmasa, qanday test va qachon topshirilishi kerak.

Malayziyaga talaba vizasini olish uchun hujjatlar:

- Xorijga chiqish uchun pasportning asl nusxasi va nusxasi
- ingliz tilida to'ldirilgan anketa
- Malayziya universitetidan taklifnoma
- Malayziya universitetiga qabul qilishni tasdiqlovchi hujjat
- o'rta ta'lim to'g'risidagi sertifikat
- diplom (birinchi ta'lim mavjud bo'lganda)
- xalqaro TOEFL – 550 yoki IELTS – 6.0 sertifikati
- aviachipta

Malayziya 2020 yilga kelib xalqaro talabalar soni bo'yicha dunyodagi oltinchi mamlakat bo'lishni o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan. Shuning uchun ham bu erda yirik shaharlarning rivojlanishi bilan bir qatorda chet ellik mehmonlar oqimi qabul qilinadi. Malayziyada oliy ta'lim sohasi yaxshi rivojlanganligini hisobga olsak, bu talabalar uchun juda jozibali. Garchi, albatta, mashg'ulotlar uchun variantlarni tanlashda, siz har qanday holatda ham xarajatlarni hisobga olasiz.

Ta'lim muassasalarining turlari Malayziyada davlat va xususiy ta'lim muassasalari mavjud. Xususiy, o'z navbatida, uch turga bo'linadi: - Malayziyaning xususiy kollejlari, - Malayziyaning xususiy universitetlari, - xorijiy universitetlarning filiallari. Chet ellik talabalar ko'pincha Malayziyadagi Britaniya, Avstraliya, Kanada, Yangi Zelandiya, Frantsiya, Germaniya va Amerika universitetlarining filiallarini tanlaydilar. Bunday muassasalarda o'qish xalqaro diplom olishga imkon beradi va shu bilan birga chet elda yashash uchun ozgina mablag 'sarflaydi. Biroq, Malayziyaning xususiy va davlat universitetlarida o'quv to'lovlari filiallarga qaraganda pastroq. Shunday qilib, bu pulni tejash uchun yana bir imkoniyat.

Bakalavriat Ta'lim narxi nafaqat universitetga (xususiy, davlat, chet el filiali), balki tanlangan dasturga ham bog'liq bo'ladi. Xususiy universitetlar va filiallarda litsenziya kursining o'rtacha narxi taxminan quyidagicha:

- Biznes - 12,970-22,700 AQSh dollar

- muhandislik - 22.160-27.570 AQSh dollari
- IT - 14,270-22,700 AQSh dollari
- Mehmondo'stlikni boshqarish - 8,380-14,865 AQSh dollari
- Tibbiyot - 67,570-87,840 AQSh dollari
- Taqqoslash uchun, davlat universitetlarida siz bir necha baravar kam haq to'lashingiz kerak bo'ladi:
- IT - 2,701-3,008 AQSh dollari
- Mehmondo'stlikni boshqarish - 2759-2,850 AQSh dollari
- Boshqa o'quv dasturlari - 2,638-2,698 AQSh dollari

Ular aytganidek, farqni his eting! Jamg'arma katta ahamiyatga ega, shuning uchun agar sizning maqsadingiz iloji boricha kamroq pul to'lash bo'lsa, davlat universitetlarini tanlang.

Magistratura va boshqa oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim. Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim narxi, xuddi bakalavr darajasidagi kabi, universitet maqomiga bog'liq. Masalan, xususiy universitetda biznesni boshqarish kursi narxi taxminan 6,560-9,375 AQSh dollarini, davlat universitetida esa 4,060-7810 AQSh dollarini tashkil etadi. Boshqa mutaxassisliklarga kelsak, siz davlat universitetlarida aspiranturada o'qish bosqichida yiliga taxminan 560-1875 AQSh dollarini to'laysiz. Albatta, miqdorlar har bir universitetda farq qiladi, ammo unchalik katta emas. Faqatgina tibbiy mutaxassisliklar bundan mustasno. Ular uchun ko'proq pul to'lashingiz kerak bo'ladi. Biroq, xususiy ta'lim muassasalaridagi kabi emas. Shunisi qiziqki, ba'zi universitetlarda aspiranturadan keyingi ta'limning turli bosqichlarida har xil miqdorlarda pul to'lash kerak bo'ladi. Masalan, magistrlik darajasi doktorlik darajasidan yoki tadqiqot dasturida qatnashishdan ko'ra arzonroq bo'lishi mumkin.

Sunway universiteti pul uchun ideal qiymatdir. O'qish narxi bu erda yiliga o'rtacha 6000 AQSh dollarini tashkil etadi. Universitet 20 yildan sal oldin Avstraliya, Buyuk Britaniya va Amerikaning ta'lim tajribalari asosida tashkil etilgan. Va ushbu mamlakatlarning ko'plab universitetlari bilan Sunway universiteti aloqani o'rnatadi va qo'shma dasturlarni olib boradi. Sunway universiteti texnik fanlardan san'at

tarixi va pazandalikka qadar ko'plab fakultetlar, mutaxassisliklar va kurslarga ega. Bundan tashqari, Sunway - bu mamlakat ichidagi mamlakat. Talabalar shaharchasida hayot uchun zarur bo'lgan barcha narsalar mavjud: yotoqxonalar, do'konlar, kutubxonalar, teatr, ko'p funktsional talabalar markazlari. Shuni unutmangki, Malayziyada o'qish arzonligi sababli, hech kim stipendiyalarni bekor qilmadi! Siz tanlagan universitetda stipendiya va grantlar uchun qanday imkoniyatlar mavjudligini bilib oling. Hatto qisman qoplash bo'lsa ham, bu muhim emas - hech bo'lmaganda ozgina, lekin siz pulni tejashingiz mumkin.

Hindiston ta'lim tizimi tarixi va rivojlanish bosqichlari

Hindiston mustaqillikka erishgan paytda mamlakat aholisining 96% savodsiz bo'lgan. 1949 yilda qabul qilingan konstitutsiya bo'yicha 6 yoshdan 14 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun bepud majburiy talim joriy etildi. 2005 yilda savodxonlik darajasi 52% ga yetdi. Mamlakatda katta yoshdagi aholi o'rtasida savodsizlikni tugatish maqsadida maxsus maktablar ochilgan bo'lib, ularda 120 mln. kishi shug'ullanadi.

Bugungi Hindiston ta'lim tizimi boshlang'ich, o'rta, yuqori va oliy ta'limni o'z ichiga oladi. Boshlang'ich ta'lim sakkiz yil bo'lib, so'ng har biri ikki yildan bo'lgan o'rta va yuqori ta'lim bosqichlari keladi. Umumiy maktab ta'limi 10+2, ya'ni 12 yil davom etadi. Maktab standarti bitgach, oliy ta'lim boshlanadi. Bakalavrlik darajasi odatda uch yil bo'lib, ayrim yo'nalishlarda besh yilgacha davom etishi mumkin. Magistratura esa ikki yildan iborat, ammo bunda ham ayrim sohalarda o'qish uch yilgacha cho'ziladi. Bundan so'ng xohlovchilar muddati bir necha yildan iborat aspirantura, doktorantura kabi ta'lim darajalari uchun o'qishlarini, ilmiy izlanishlarini davom ettirishlari mumkin. Hindistonda dunyoning mashhur ta'lim dargohlari bilan bellasha oladigan taniqli o'quv yurtlari tashkil etilgan:

- Bombay universiteti;
- Kalkutta universiteti;
- Chennai universiteti
- Hindiston Texnologiya Instituti;

- Hindiston Menejment instituti;
- Milliy Huquq Maktablari;
- Javoharlal Nehru ;
- Dehli Universiteti shular jumlasidandir.

Hindistondagi asosiy kutubxonalari:

- Kalkuttadagi milliy kutubxona (1902 yil tashkil etilgan);
- Dehlidagi ommaviy kutubxona (1951);
- Chennaydagi ommaviy markaziy kutubxona (1896) va boshqalar.

Tibbiyot, biznes boshqaruvi kabi sanoqli kurslardan tashqari Hindistonning boshqa oliy o‘quv yurtlari kurslari uchun kirish imtihonlari o‘tkazilmaydi. Talabalikka maktabda olingan ballarga qarab qabul bo‘ladi. Ya’ni, o‘quvchining 12 yil davomida yiqqan va so‘nggi sinfdagi bitiruv imtihonlarida olgan bal ko‘rsatkichlari uning qaysi oliy o‘quv yurtiga kira olishi mumkinligini hal qiladi. Shu bois maktabda ham o‘qish-o‘qitish ishlari haqqoniy va qattiq tartib asosida olib boriladi. Bu tizim o‘quvchilarning maktab davridanoq o‘qishga jiddiy yondashib, a’lo baho olish uchun qattiq o‘qishlarini ta’minlagan. Hatto ahvol shu darajada jiddiyki, mamlakat bo‘ylab bir necha o‘quvchining maktab bitiruv imtihonlaridan past bal olgani uchun o‘z joniga qasd qilgani haqidagi xabarlar har yili ommaviy axborot vositalarida uchrab turadi. Chunki maktabda yetarli bal to‘plab, oliy o‘quv yurtiga kirish aksariyat hind yoshlari uchun hayot-mamot masalasidir. Oliy o‘quv yurtiga imtihonsiz “osonlikcha” kirib olgan talabani oldinda universitetning shafqatsiz imtihonlari kutadi. Hindiston oliy o‘quv yurtlari, xususan, o‘zim o‘qigan Dehli Universitetidagi oraliq va yillik imtihonlarning o‘ta qattiq nazorat ostida o‘tkazilishi meni juda hayratlantirdi. Dehli Universitetida bir o‘quv yilida ikki marta imtihon bo‘ladi. Birinchisi yarim yillik sinov bo‘lib, u kollej ma’muriyati tomonidan o‘tkaziladi. Ikkinchisi yil oxiridagi bitiruv imtihoni, uni Dehli Universiteti markaziy rahbariyati jo‘natgan maxsus komissiya oladi. Imtihonga ruchkadan boshqa narsa olib kirish qat’iyan taqiqlangan. Agar kimdir biror yashirin manba olib kirib, undan ko‘chirayotgani ma’lum bo‘lib qolsa, u ogohlantirishsiz darhol imtihon xonasidan chiqarib yuboriladi. Bu uning mazkur

imtihondan yiqildi, deganidir. Imtihonlarda “tanish bilishchilik” qilish, pora olish-berish degan narsalar umuman bo‘lmas ekan. Bu ham imtihonlarning adolatli o‘tishi va talabalarning imtihonlarga puxta tayyorlanishlarini ta’minlagan. Imtihondan reyting ko‘rsatkichi bo‘yicha 60 % dan yuqori bal olgan talaba do‘ppisini osmonga o‘tsa arziydi. Chunki 60 % dan oshirish bu a’lo baho hisoblanadi. (Bizning yurtimizda esa 60 % baho olgan talaba zo‘rg‘a “3” ga ilashadi). 50 % dan yuqorisini esa 2-darajali yoki “4” baho deyish mumkin. Imtihondan o‘tishning minimum darajasi 40 foiz. Natijani 80 % dan oshirish universitet tarixida kamdan-kam kuzatiladigan holat bo‘lib, agar kimdir shunday baxtga musharraf bo‘lsa, uning ko‘rsatkichi barchaning og‘zida uzoq vaqt duv-duv gap bo‘lishi aniq.

Xorijdan Hindistonga ilm istab kelayotgan yoshlar soni ham yildan yilga ortib bormoqda. Buning o‘ziga yarasha sabablari bor. Bu o‘lkaning raqobatbardosh va sifatli ta’lim tizimi hamda arzon yashash imkoniyatlari chet ellik talabalarni o‘ziga rom qilayotgan asosiy sabablardandir. Qolaversa, Hindiston hukumati turli tashkilotlar orqali xorijliklar uchun o‘quv grantlari berishni ham yo‘lga qo‘ygan. Masalan, Madaniy Aloqalar bo‘yicha Hindiston Konsulligi (ICCR) dunyoning 50 dan ortiq mamlakatiga ta’limning bakalavr, oliy va ilmiy tadqiqot darajalari uchun ta’lim grantlari ajratadi. Ayni dastur bo‘yicha har yili o‘nlab yurtimiz yoshlari ham grant yutib olib, Hindistonning turli oliy o‘quv yurtlarida tahsil olish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda.

Hindistonda ilmiy tadqiqotlar universitet va maxsus markazlarda, ilmiy jamiyat va assotsiatsiyalarda, fanlar akademiyalarida olib boriladi. Hindiston milliy fanlar akademiyasi eng yirik ilmiy muassasa hisoblanadi. Institutlarga Ilmiy va sanoat tadqiqotlari kengashi, Atom energiyasi bo‘yicha komissiya, Qishloq xo‘jaligi tadqiqotlari bo‘yicha Hindiston kengashi, Tibbiyot tadqiqotlari bo‘yicha Hindiston kengashi, Universitetlarni mablag‘ bilan ta’minlash komissiyasi, Mudofaa tadqiqotlari tashkiloti rahbarlik qiladi. Hindiston ilmiy kongressi assotsiatsiyasi Hindistonning eng ommaviy ilmiy jamiyatidir. Hindistonda 130 maxsus ilmiy tadqiqot muassasasi, 700 dan ortiq ixtisoslashgan laboratoriya ilmiy

tadqiqotlar olib boradi. Mamlakatda ilmiy tadqiqot bilan 2,5 mln. kishi shugʻullanadi.

Xitoy ta'lim tizimi va uning o'ziga xos hususiyatlari

Xitoyda ta'lim tizimiga asosiy ta'lim (maktabgacha, umumiy boshlang'ich va o'rta), o'rta kasb-hunar, umumiy oliy ta'lim va kattalar ta'limi kiradi.

O'quv yili 1 sentyabrda boshlanadi va iyul boshida tugaydi. Shuningdek, talabalar uzoq qishki ta'tilga ega, u dekabr oxiridan fevral oyining boshigacha (Xitoy Yangi yilida) davom etadi.

Maktabgacha ta'lim. Xitoyda maktabgacha ta'lim muassasalari bolalar bog'chalari (Maktabgacha tarbiya, bolalar bog'chasi, bolalar bog'chasi). U erda 3 yoshdan 6 yoshgacha bo'lgan bolalar qabul qilinadi. Mamlakatda 150 mingga yaqin bolalar bog'chalari mavjud. Bolalar bog'chalari davlat va xususiy deb bo'linadi.

Boshlang'ich ta'lim. Bolalar boshlang'ich ta'limni olti yillik boshlang'ich maktablarida to'liq kunlik o'qish bilan olishadi. O'quv dasturida axloqiy tarbiya, xitoy tili, siyosat, tarix, geografiya, fizika, kimyo, biologiya, jismoniy tarbiya, musiqa, san'at, mehnat qobiliyatlari va boshqalar kabi mavzular mavjud. Boshlang'ich maktabni bitirgan bolalar o'rta maktablarga imtihonsiz kirishlari mumkin(yashash joyida).

Umumiy o'rta ta'lim (O'rta ta'lim). O'rta ta'lim umumiy o'rta maktablar tomonidan taklif etiladi. Trening ikki bosqichga bo'lingan. 1-bosqich o'rta maktablari (Kichik o'rta maktab) to'liq bo'lmagan o'rta ta'lim beradi. Ularda o'qish muddati uch yil. Ushbu bosqichda to'qqiz yillik majburiy ta'lim tugaydi. Qo'shimcha ta'lim - 2-bosqichning o'rta maktablarida va oliy o'quv yurtlarida XXR fuqarolari uchun endi majburiy emas. Ikkinchi bosqichning o'rta maktablari (Katta o'rta maktab) to'liq o'rta ma'lumot beradi, undan so'ng bitiruvchilar universitetlarda o'qishni davom ettirishi mumkin. Maktabni tugatgandan so'ng, talabalar yakuniy imtihonni topshiradilar, uning natijalari ma'lum bir universitetga qabul qilish imkoniyatlarini aniqlaydi. O'rta ta'lim sohasida chet ellik talabalarni qabul qilishda idoraviy cheklovlar hanuzgacha amal qiladi. Xususan, XXRdagi barcha maktablar

chet ellik talabalarni o'qishga qabul qilish huquqiga ega emas, faqat asosiy maktablar deb nomlangan etakchi maktablar ushbu huquqga ega.

XXRda chet ellik talabalar uchun bir qator talablar va cheklovlar mavjud. Xususan, XXR qonunchiligiga binoan chet ellik talaba (Xitoyda ota-onasi yo'qligida) rasmiy vasiy / homiyga ega bo'lishi shart.

Oliy ta'lim. Xitoyning universitetlari (Universitet, kollej va boshqalar) obro'-e'tibor darajasiga ko'ra bir nechta ierarxik toifalarga bo'linadi. Maktabning yakuniy imtihonida olingan ballar soniga qarab, bitiruvchilar kirish imtihonlariga kirish uchun faqat tegishli toifadagi yoki quyi toifadagi universitetda ariza topshirishlari mumkin. Xitoy universitetlariga qabul yuqori raqobat muhitida amalga oshiriladi: individual universitetlar uchun tanlovlar bir joyda 200-300 kishiga to'g'ri keladi. G'arbda bo'lgani kabi Xitoyda ham uch darajali standart o'quv dasturi mavjud. Bakalavr darajasi. O'qitish muddati: to'rt, kamdan-kam besh yil. Ushbu bosqichni muvaffaqiyatli tugatgandan so'ng, bitiruvchilar bakalavr darajasiga ega bo'lgan holda to'liq oliy ma'lumot olishadi.

Magistrlik darajasi. O'qitish muddati: ikki yildan uch yilgacha. Ushbu bosqichni muvaffaqiyatli tugatgandan so'ng, bitiruvchilar magistrlik darajasi bilan yakunlangan oliy ma'lumot olishadi. Doktorlik. O'qitish muddati: ikki-uch, kamroq to'rt yil. Ushbu bosqich muvaffaqiyatli yakunlangandan so'ng, bitiruvchilar "Doktor" darajasi bilan yakunlangan oliy ma'lumotga ega bo'ladilar.

O'rta maxsus ta'lim (kasb-hunar ta'limi). Kasb-hunar ta'limi umumiy ta'limga alternativa hisoblanadi. Xitoyda kasb-hunar ta'limi tizimiga oliy va o'rta kasb-hunar maktablari, o'rta texnik maktablar, kasb-hunar ta'limi maktablari, kasb-hunar ta'limi markazlari, kattalar uchun texnik ta'lim maktablari va boshqa shu kabi muassasalar (o'rta kasb-hunar maktablari, o'rta maxsus maktablar, kasb-hunar o'rta maktablari, malakali ishchilar) kiradi. 'maktablari, kasb-hunar va texnik institutlari, kasb-hunar universitetlari). Umumta'limdan farqli o'laroq, o'rta maxsus ta'limning asosiy maqsadi kelajakdagi ish uchun mutaxassislarni texnik tayyorlash, tanlangan kasb bilan bog'liq nazariy asoslarni o'rganish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishdir, umumiy ta'lim fanlariga juda kam e'tibor beriladi.

Xitoyda o'rta maxsus ta'lim tizimi uch bosqichga bo'lingan: boshlang'ich, o'rta va yuqori. Boshlang'ich darajadagi kasb-hunar maktablari 12 yoshdan boshlab umumiy ta'lim boshlang'ich maktablarining bitiruvchilarini qabul qiladi. Boshlang'ich maktablarda ta'lim uch-to'rt yil davom etadi.

O'rta kasb-hunar ta'limi muassasalariga to'liq bo'lmagan o'rta ma'lumotli (birinchi bosqich umumiy maktabidan keyin), ya'ni 9 yillik majburiy ta'lim bosqichini tugatgan shaxslar qabul qilinadi. Ushbu darajadagi maktablarda ta'lim uch-to'rt yil davom etadi. Kasb-hunar ta'limi muassasalari bitiruvchilari kasbiy faoliyatini o'z mutaxassisligi bo'yicha boshlashga tayyor. Yuqori darajadagi kasb-hunar ta'limi muassasalariga to'liq o'rta ma'lumotli shaxslar qabul qilinadi (ikkinchi bosqichni tugatgandan so'ng). Ushbu darajadagi ta'lim muassasalarining vazifasi o'z sohalarida har tomonlama malakali mutaxassislarni tayyorlashdir. O'quv dasturlari ikki yildan uch yilgacha davom etadi. O'rta maxsus o'quv yurtlarining yuqori toifadagi bitiruvchilari o'zlarining kasbiy faoliyatini boshlash yoki bakalavr darajasini olish uchun umumiy universitetlarga kirish huquqiga ega.

Topshiriq. Singapur, Malayziya OTM nufuzi bo'yicha reytingini aniqlang.

Topshiriq. Hindiston va Xitoy oliy o'quv yurtlariga kirish imtixonlaridagi farqni "VENN" diagrammasida tahlil qiling

1. [Singapurda nechta universitet mavjud?](#)
2. [Magistratura talabalari uchun Singapurdagi eng yaxshi universitetlar qanday?](#)
3. [Singapurda horijiy talabalar uchun eng yaxshi universitetlar?](#)
4. [Singapurdagi eng yaxshi onlayn universitetlar qanday?](#)
5. Malayziyada ta'lim olishning qanday afzalliklar va kamchiliklari mavjud?
Tahlil qiling.
6. Malayziyadagi nufuzli oliy o'quv yurtlari reytingini aniqlang.
7. Malayziya o'rta ta'limi haqidaqanday ma'lumotlarni bilasiz?

8. Hindistondagi qadimiy universitetlar nomini ayting
9. abiturentlari uchun oliy o'quv yurtiga kirish imtixonlari qanday tashkil etilgan?
10. Hindiston oliy o'quv yurtlari nimasi bilan chet ellik talabalarni jalb etadi?
11. Xitoydagi nufuzli OTM nomini ayting.
12. Xitoyda kasb-hunar ta'limi qanday shakillangan?
13. Xitoy va O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimi qanday jihatlari bilan farqlanadi?